GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĖ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 20. *Lunĭ, Marţĭ 27 Ianuariu (8 Februariu.)* **1887.**

Braşovŭ, 26 Ianuariu 1887.

De câte orĭ şoviniştii maghiaro-jidanĭ îşĭ iau îndrăsnéla sĕ facă paradă cu liberalismulŭ lorŭ, fiă în prĕssă, fiă în parlamentŭ, totdéuna le-amŭ doveditŭ şi le dovedimŭ că n'au dreptŭ sĕ se laude cu libertăţile, ba din contră că ei au mai puţinŭ dreptulŭ d'a se gera ca susţiitorĭ, apĕrătorĭ şi propagatorĭ ai ideilorŭ liberale.

Da, suntŭ liberalĭ întru câtŭ e vorba de interesele lorŭ particulare, totŭ jarulŭ şi-lŭ tragŭ la óla lorŭ, îngrijescŭ de cămaşa lorŭ, dér când e vorba de naţionalităţĭ, suntŭ absolutiştĭ până la disgustŭ.

Nu numai odată le-amŭ adusŭ ca esemplu Elveţia, unde Germanulŭ se desvoltă nemţesce, Francesulŭ franţuzesce, Italianulŭ italienesce, fără sĕ fi trecutŭ vre-unuia prin gândŭ a imputa celuilaltŭ lipsă de patriotismŭ, deşi toţĭ suntŭ înconjuraţĭ de Germanĭ, Francesĭ şi Italianĭ.

Le-amŭ adusŭ ca esemplu Belgia, unde guvernulŭ a datŭ în adevĕrŭ probe de liberalismŭ, hotărându-se pentru înfiinţarea unei universităţĭ flamande, pentru ca cu atâtŭ mai multŭ, prin desvoltarea Flamanḍilorŭ ca naţionalitate flamandă, sĕ'i alipéscă şi mai strînsŭ de patria lorŭ.

Vomŭ merge mai departe. Turcii, acelŭ poporŭ care aḍĭ trece de celŭ mai înapoiatŭ în cultură şi idei liberale, niciodată nu s'a gânditŭ a împedeca desvoltarea culturală şi naţională a Macedonenilorŭ, Albanezilorŭ, Grecilorŭ şi altora, şi décă nemulţămirĭ esistă, causa e administraţiunea, care comite abusurĭ strigătóre la cerŭ.

In Ungaria starea naţionalităţilorŭ e mai rea ca orĭ şi unde. Nu numai desvoltarea culturală şi naţională a popórelorŭ este împedecată, dér administraţiunea e atâtŭ de vitregă naţionalităţilorŭ, încâtŭ mărturisimŭ că nu o putemŭ asemĕna cu administraţiunea nicĭ unui statŭ din lume, care are celŭ puţinŭ pretenţiunea d'a se numi statŭ constituţionalŭ.

Ca sĕ le arătămŭ pretinşilorŭ liberalĭ maghiaro-jidanĭ, că cu libertăţile stau mai rĕu ca orĭcare altŭ statŭ, le vomŭ da aḍĭ nouĕ esemple şi anume vomŭ aduce ca esemplu România care, fără sĕ facă multă paradă cu libertăţile şi toleranţa ei, cu dreptŭ cuvêntŭ ocupă aḍĭ celŭ dintêiu locŭ între statele liberale şi constituţionale.

Şi fiindŭ că nu ne permite cadrulŭ articulului de aḍĭ a intra pe tóte terenele, ne vomŭ mulţămi a dovedi prin fapte nemărginita libertate de care se bucură şcólele neromâne din România, d'a se desvolta naţionalicesce ca şi cum s'ar afla în patria lorŭ originară.

In şedinţa dela 17 Ianuariu 1887 a Senatului, d-lŭ senatorŭ Mârzescu, desvoltându'şĭ o interpelare a sa, aduse în desbatere scólele neromâne, care după lege potŭ fi controlate de statŭ celŭ puţinŭ întru câtŭ e vorba d'a se cunósce progresulŭ lorŭ culturalŭ, frecvenţa şi starea higienică: niciodată însĕ nu s'a gânditŭ guvernulŭ sĕ pretindă acestorŭ scóle, nu a întroduce limba română ca studiu obligatŭ, dér nicĭ celŭ puţinŭ a întreba décă se învaţă séu nu în ele limba română facultativŭ măcarŭ.

Étă ce spuse în senatŭ dlŭ Mârzescu:

Există în Iaşĭ scóla germană evangelică, şi se scie că nu există scólă care sĕ fiă sustrasă dela controlulŭ statului. După legea instrucţiunei publice, rectorulŭ universităţei din Iaşĭ se adresă directorului acelei scóle germane cerêndu'i a'i da lămurirĭ asupra studielorŭ ce se urmézā acolo. Directorulŭ îi rĕspunse că... este gata a da orĭ-ce lămurirĭ *în modŭ privatŭ*, dér că... nu recunósce nicĭ unŭ dreptŭ ministerului românŭ de a o inspecta.

Şi pentru ce cerea rectorulŭ universităţii aceste lămurirĭ? Numai pentru statistică, şi legea îlŭ îndreptăţea. Scóla îşĭ urmézā cursulŭ ei înainte, fără să fiă supĕrată de guvernŭ.

In Bucurescĭ esistă scóle germane primare de băeţĭ şi fete, scolă reală, şi guvernulŭ românŭ, fără sĕ pretindă altceva decâtŭ câtŭ a pretinsŭ rectorulŭ universităţii din Iaşĭ, — şi e întrebarea décă i se satisface şi acestei nensemnate pretenţiunĭ — subvenţionézā acele scóle, pare-ni-se cu vr'o cincĭspreḍece mii francĭ.

In Craiova de finele semestrului ântêiu, revisorulŭ scólelorŭ primare catolică şi protestantă le-a învitatŭ ca pe nisce scóle private sĕ mérgă cu elevii şi elevele lorŭ la scólele publice ale statului şi sĕ facă esamene, nu în altŭ scopŭ, decâtŭ ca sĕ obţină atestate legale, cu care sĕ se pótă presenta orĭ şi unde ca cu nisce documente valabile. Direcţiunile respectivelorŭ scóle n'au ţinutŭ sémă de învitarea revisorului, care le voia binele. Şi ce a urmatŭ după acéstă? Nimicŭ, nu s'au dusŭ şi atâta totŭ, n'a fostŭ nicĭ o supĕrare.

Totŭ aşa e cu scólele unguresci din România şi cu orĭ-care altă scólă neromână, învaţă ce vréu şi cum vréu, fără sĕ le cérā cineva din partea guvernului românŭ socotélă, cu atâtŭ mai puţinŭ sĕ le pretindă a învĕţa limba română întroducêndo'o ca studiu obligatŭ. Cetitorii fóiei nóstre îşĭ vorŭ fi aducêndŭ aminte că, pare-ni-se în anulŭ trecutŭ, scóla unguréscă din Turnu-Severinŭ a eliminatŭ dintre obiectele de învĕţămêntŭ limba română, şi érăşĭ n'a fostŭ nicĭ o supĕrare.

Mulţĭ vorŭ întreba póte, cum se întêmplă că acéstă scólă unguréscă, ca şi celelalte scóle neromâne, avea între obiectele de învĕţămêntŭ limba română? Nimicŭ mai simplu. Este adevĕratŭ că în scólele neromâne din România se învĕţă mai în tóte limba română, dér la acésta nu-i obligă nimenea, nicĭ autoritatea scolară a ţĕrii, nicĭ guvernulŭ; o primescŭ înşişĭ Nerománii în programulŭ scólelorŭ lorŭ, nesiliţĭ de nimenea. Nicĭ lege nu esistă pentru acésta şi nicĭ inspectorii séu revisorii scolarĭ nu visitézā scólele neromâne, deşi legea le permite a le controla în privinţa mersului culturalŭ şi higienicŭ alŭ scólelorŭ, dér nu le visitézā ca sĕ nu aibă Neromânii nicĭ celŭ mai micŭ pretextŭ d'a se plânge de vexaţiunĭ, déca vexaţiune se póte numi o inspecţiune de felulŭ celei arătate.

Noi ne bucurămŭ de posiţiunea ce o au scólele neromâne în regatulŭ vecinŭ şi dorimŭ ca totdéuna streinii din România sĕ se pótă lăuda şi în viitorŭ cu libertatea şi toleranţa statului românŭ.

Ce se întêmplă însĕ în Ungaria, Banatŭ şi Transilvania cu scólele naţionalităţilorŭ? Ce se întêmplă cu scólele nóstre ale Românilorŭ, poporŭ băstinaşŭ în acéstă patriă?

Nu'i destulŭ că legea de naţionalitate a rĕmasŭ literă mórtă, înlocuindu-se cu ordonanţe peste ordonanţe; nu'i destulŭ că s'a întrodusŭ ca studiu obligatŭ limba unguréscă din clasa ântêia primară, chinuindu-se bietulŭ copilŭ cu învĕţarea a duorŭ limbĭ odată, care se batŭ în capete de marea deosebire ce esistă între ele; nu'i destulŭ că şcólele nóstre suntŭ visitate de comisarĭ, inspectorĭ, revisorĭ, întrecêndu-se care mai de care a găsi nodŭ în păpură şi pete în sóre; nu'i destulŭ că în unele comitate paşalele administrative au împinsŭ abusulŭ până a interḍice ţinerea esamenelorŭ în comune la scólele nóstre române, décă nu va fi faţă notarulŭ comunalŭ ungurescŭ, apoi aibă orĭ nu cunoscinţă de carte, ca de esemplu în comitatulŭ Mureşŭ-Turda; nu'i destulŭ că se impunŭ învĕţătorĭ ajutătorĭ pentru limba unguréscă, plătiţĭ totŭ din spinarea nóstră şi alte multe vexaţiunĭ de felulŭ acesta: se uneltesce continuu în contra esistenţei scólelorŭ nóstre, înfiinţându-se scóle unguresci în comune neromâne, obligândŭ şi ameninţândŭ paşalele marĭ şi micĭ pe părinţi a 'şĭ trimite copii la scólele unguresci, şi se punŭ pedecĭ mişcărei nóstre culturale, confiscându-se cărţile românescĭ, interḍicêndu-se cetirea ḍiarelorŭ românescĭ, persecutându-se limba română nu numai în afacerĭ şcolare ci până şi bisericescĭ în comunicarea cu autorităţile unguresci, fără sĕ mai vorbimŭ de persecutarea limbei nóstre în justiţiă şi administraţiă.

Şi pentru ce tóte acestea? Pentru că ministru, fişpanŭ, solgăbirĕu şi notarŭ, toţĭ lucrézā pentru desnaţionalisarea Nemaghiarilorŭ, pe tóte căile, iertate şi neiertate, secundanţĭ de pressa maghiaro-jidană.

Cu ce dreptŭ prin urmare se gerézā şoviniştii maghiaro-jidanĭ ca liberalĭ şi toleranţĭ, când esemplele citate le dovedescŭ că suntŭ cei mai absolutiştĭ şi netoleranţĭ faţă cu naţionalităţile?

Vomŭ căuta sĕ-i desmascămŭ în totdéuna, cu esemple din viéţa altorŭ state, pentru ca sĕ-i desvĕţămŭ d'a mai lua în deşertŭ sacrele principii ale adevĕratului liberalismŭ, şi a-i arăta aşa precum în adevĕrŭ suntŭ.

Invĕţămêntulŭ nostru mediu şi superiorŭ,

în raportŭ cu necesităţile nóstre.

V.

B. Seminariile şi preparandiile: — Pe basa cunoscinţelorŭ din istoria naturală şi chemiă, căştigate de studentŭ în gimnasiu, aḍĭ fără a mai avé lipsă de repeţirea lorŭ, se póte întroduce unŭ cursŭ sistematicŭ despre aplicarea acelora la agricultură şi economiă raţională. Celŭ puţinŭ agricultura trebue sĕ formeze unŭ studiu obligatŭ pentru toţĭ anii, atâtŭ la seminare câtŭ şi la preparandii, şi anume în anulŭ I sĕ se predea agricultura propriu ḍisă séu agrologia, anulŭ alŭ II-lea zootechnia şi nutriţiunea animalelorŭ, anulŭ alŭ III-lea cultura plantelorŭ, anulŭ alŭ IV-lea economia naţională şi economia rurală.

Durézā însĕ cursurile numai 3 anĭ, atuncĭ cultura plantelorŭ se póte preda deodată cu agrologia. Unŭ micŭ laboratorŭ chemico-fisiologicŭ şi câteva microscópe ar fi de ajunsŭ, pentru ca elevii anului din urmă sĕ facă odată pe sĕptĕmână câteva micĭ analise-mecanice de pămêntŭ, chimice asupra apei, laptelui, de alimente, nutreţurĭ, îngrăşăminte, studii asupra falsificărei de sĕmênţe, asupra fermentaţiunei la vinŭ, oţĕtŭ, rachiu de prune, bucate etc., totŭ cestiunĭ de cea mai mare valóre pentru agricultorŭ şi ale cărorŭ analise se potŭ face uşorŭ pe orĭ şi unde, şi adeseorĭ numai cu spese de câţĭva crucerĭ. Unŭ singurŭ profesorŭ póte preda şi cursurile şi conduce lucrările de laboratorŭ, ĕr înfiinţarea unui atare laboratorŭ simplu n'ar costa mai multŭ de 300—400 fl. v a.

Cu aceste cunoscinţe practice înḍestratŭ, preotulŭ şi învĕţătorulŭ introducêndu-se în comună — chiar şi décă ar sci şi cunósce mai puţine din miturile şi poveştile egiptene, asiriane séu chiar grece, va fi mai bine ajutoratŭ şi va găsi acolo unŭ întinsŭ câmpŭ şi terenŭ de activitate, unde le va puté aplica şi continua. Ele îlŭ vorŭ pune în posibilitatea nu numai d'a afla şi recunósce relele morale şi materiale ce bântue comuna, ci sĕ afle şi mijlócele necesare la combaterea lorŭ. Cu ajutorulŭ lorŭ elŭ va fi în stare d'a produce cantitativŭ şi calitativŭ pe acelaşĭ terenŭ de 2—3 orĭ mai multŭ decâtŭ aḍĭ, prin urmare de a'şĭ spori însuşĭ venitele şi a da o direcţiune nouă producţiunei generale şi a inaugura o nouă eră de prosperare şi înflorire în comună. Décă preotulŭ pe lângă dojenile şi poveţile morale de pe amvonŭ va adauge şi arĕta şi căile de îndreptare, de muncă, de producţiune mai bună şi mai lesne, de economisire, şi va premerge însuşĭ cu esemplulŭ, de sigurŭ succesulŭ lui va fi mai mare.

Pe de altă parte studiulŭ economiei naţionale va pune pe preotŭ în posibilitatea d'a cunosce şi apreţia stările şi viitorulŭ economicŭ alŭ comunei, periculele cele marĭ de secete şi uscăciunĭ cumplite în decursŭ de lunĭ întregĭ, ce inevitabilŭ urmézā în urma devastărei celei fără mĕsurĭ a pădurilorŭ, va cunósce dauna cea mare, ce ne causézā tocmai nouĕ Românilorŭ ţinerea a prea

multorŭ sĕrbătorĭ bisericescĭ şi păgâne, şi de posturĭ etc.

Studiulŭ economiei naţionale va desvolta şi propaga şi în poporulŭ nostru spiritulŭ de asociaţiune, de întreprinderĭ, industriă, comerciu. In fine învĕţătorulŭ nu va întrebuinţa grădina şcólei numai pentru legumĭ şi pomăritŭ, ci şi pentru a introduce cultura nutreţurilor sĕmĕnate, a face încercărĭ de culturĭ cu totŭ felulŭ de cereale şi plante industriale, şi în fine pentru a găsi o sistemă, o rotaţiune potrivită cu clima şi condiţiunile locale, care apoi o sĕ se introducă pe câmpŭ în loculŭ sistemei de 3 câmpurĭ usitate adĭ.

Pentru rădicarea şi îmbunătăţirea producţiunei şi economiei nóstre locale, ar mai fi de semnalatŭ unele momente şi împrejurărĭ pe carĭ deja le-amŭ şi amintitŭ în trécĕtŭ. Astfelŭ la Braşovŭ, în vederea importanţei celei marĭ şi a necesităţilorŭ, chiarŭ pentru rădicarea culturei de grădinĭ, ar fi de doritŭ ca biserica Sf. Niculae sĕ mai dea stipendii şi sĕ mai trămită tinerĭ în străinătate nu numai pentru filosofiă şi filologiă, ci sĕ trămită câţĭva tinerĭ talentaţĭ şi diligenţĭ în Germania pentru grădinăritŭ cu scopŭ d'a veni profesorĭ şi învĕţătorĭ la şcóla de grădinăritŭ ce va înfiinţa şi anume: unulŭ pentru grădinăriă de lucsŭ—florăria şi architectura de grădină în şcóla superióră de grădinăritŭ — Gartenbaulehranstalt — dela Potsdam lângă Berlinŭ; unŭ alŭ doilea pentru pomicultură în şcóla dela Proskau din Silesia prusiană; ér alţĭ 2—3 inşĭ cu câte 3—4 clase gimnasiale orĭ reale pentru cultura de seminţe d'a dreptulŭ în practică, la unele din cele mai bune firme din Erfurt, care adĭ este centrulŭ comerciului de seminţe din lumea întrégă. Cei doi tinerĭ dintâiu — dela Potsdam şi Proskau — trebue sĕ aibă pentru primire celŭ puţinŭ 6 classe gimnasiale terminate şi óre-carĭ cunoscinţe practice de grădinăritŭ, căcĭ cursulŭ e teoreticŭ şi practicŭ, durézǎ 2 anĭ, în care timpŭ tóte grădinile curţei regale cu bogatele lorŭ colecţiunĭ şi aparate stau la disposiţia elevilorŭ, ér la terminare trebue sĕ asculte unŭ semestru şi cursulŭ de economiă politică la universitatea din Berlinŭ pentru a fi admişĭ la esamenulŭ de profesorĭ de horticultură. Pentru practică ar putea fi trămisŭ înainte de începerea cursurilorŭ şcólei pe câteva lunĭ de dile într'o grădină bine cultivată. Incolo condiţiunile nu suntŭ grele de împlinitŭ şi elevii, afară de îmbrăcăminte şi nutrimentŭ, obţinŭ tóte dela şcólă şi tacsa nu e mare. Cu paralele cu carĭ se întreţinŭ de pildă doi inşĭ, carĭ studiézǎ în străinătate filologia séu istoria, s'ar puté întreţiné pe viitorŭ deodată 4—5 inşĭ la horticultură, carĭ după terminare de sigurŭ nu vorŭ aduce bisericei şi naţiunei nisce servicii de mai puţină importanţă decâtŭ filologii şi filosofii. Cu ajutorulŭ acestorŭ tinerĭ, după ce au mai statŭ încă alţĭ 3—4 anĭ în practică, apoi pe una din stupinile bisericei, cum e cea fostă odinióră a lui I. Kristof, se póte înfiinţa o şcólă grandiósă de horticultură, de lucsŭ — florării —, pomicultură, legumĭ şi seminţe agricole, care în adevĕrŭ sĕ fiă flórea şi mărgăritarulŭ naţiunei române şi Ardealului.

Alte cestiunĭ. Acum, după ce s'a întrodusŭ comassarea pămĕnturilorŭ cu forţa, unde suntŭ în jocŭ şi periculŭ mai numai interesele şi averea Românilorŭ, Associaţiunea transilvană şi consistoriile, în locŭ d'a da stipendii la technică numai pentru ingineria de mine şi de podurĭ şi şosele, ca apoi inginerii în lipsa de funcţii sĕ fiă siliţĭ sĕ trécă cu toţii în România, mai bine ar ace sĕ trămită câţĭva la ingineria agricolă — Kulturtechnik — la Berlinŭ séu Bonn, care durézǎ numai 2 anĭ, şi unde tinerii se ocupă cu tóte cestiunile agrimensurei şi agriculturei, cu totŭ felulŭ de amelioraţiunĭ de culturĭ, secărĭ de mlastine, drenagiurĭ, irrigaţiunĭ, livedĭ artificiale etc., ca paralele ce le dămŭ pentru mĕsurarea şi comassarea pămĕnturilorŭ sĕ nu trécă tóte în mânile străinilorŭ, şi sĕ avemŭ şi noi unii specialiştĭ, de carĭ avemŭ în fiăcare di trebuinţă.

Mai departe comitetulŭ fondurilorŭ grăniţerescĭ din Sibiiu totŭ aşa de bine şĭ-ar ajunge scopulŭ d'a deştepta şi lumina poporulŭ, décă câteva din şcólele sale le-ar transforma în şcóle teoretice şi practice de agricultură şi silvicultură orĭ horticultură, căcĭ pentru cultura de póme se potrivesce minunatŭ clima şi pămĕntulŭ Făgăraşului şi Haţegului. Şi în fine ar fi de doritŭ ca şi pe la noi pe unele locurĭ unde suntŭ materii brute potrivite pentru a introduce o industriă de casă, care sĕ dea ocupaţiune poporului şi pe timpulŭ iernei, cum suntŭ d. e. împletitulŭ de corfiţe, coşurĭ etc. din răchită, papură şi altele,*) orĭ cultura inului, cânepei, sĕ ajutoreze comunele şi societăţile pe învĕţătorŭ ca sĕ mérgă pe câtva timpŭ la o fabrică din ţéră orĭ străinătate, unde sĕ înveţe astfelŭ de măestrii în care apoi sĕ instrueze pe copii de şcólă.

Amŭ credutŭ necesarŭ a suleva aceste cestiunĭ şi a arĕta starea reală a producţiunei şi economiei nóstre în raportŭ cu a altorŭ naţiunĭ şi state şi cu progresulŭ timpului modernŭ, nu cu scopŭ de-a defăima orĭ critica vre-o instituţiune séu persónă, ci numai pentru a atrage atenţiunea bărbaţilorŭ de şcólă şi autorităţilorŭ competente asupra acestei împrejurărĭ, a o pune în discuţiune şi a o înlătura pe câtŭ este posibilŭ, pentru ca sĕ pótă beneficia şi inteliginţa nóstră dimpreună cu massa poporului de resultatele sciinţei moderne, şi a pune pe preoţii şi învĕţătorii noştri în stare sĕ facă pentru agricultura română aceea ce au făcutŭ preoţii bisericei anglicane pentru agricultura şi economia rurală a Angliei!!

Agricola.

*) Invĕţătorulŭ Grama din Sânte-Jude multă silinţă îşĭ dă a lăţi acéstă industriă de casă, din nenorocire însĕ nu e mai de locŭ încurageatŭ. Autorităţile nóstre şcolare arŭ trebui sĕ arate mai multŭ interesŭ pentru acestŭ ramŭ de industriă, care de multe nĕcazurĭ ar scăpa pe poporulŭ nostru. — Red.

Situaţiunea politică generală a Europei.

In camera deputaţilorŭ din Viena, deputatulŭ Mauthner a interpelatŭ guvernulŭ asupra situaţiunei politice generale a Europei, pornindŭ dela scirile alărmătóre din timpulŭ din urmă.

Ministrulŭ Ziemialkowski, rĕspundĕndŭ în numele ministrulului preşedinte, dise că raporturile monarhiei cătră puterile străine suntŭ peste totŭ mulţămitóre şi că în timpulŭ din urmă nu s'a ivitŭ nicĭ o schimbare în desavantagiulŭ păcii.

Cu tótă *nesiguranţa şi seriositatea situaţiunei* politice generale în Europa, *guvernulŭ speră firmŭ că va succede a se susţiné pacea,* deórece acéstă corĕspunde dorinţelorŭ de repeţite orĭ accentuate ale tuturorŭ guvernelorŭ şi anume ale guvernului Maiestăţii Sale.

Décă cu tóte astea din partea administraţiunei militare s'a găsitŭ cu cale sĕ se facă unele pregătirĭ, acésta o cere precauţiunea şi îngrijirea pentru siguranţa posiţiunei ca putere a monarchiei, pe care guvernulŭ o consideră ca una din datoriile sale cele mai marĭ. Totŭ aşa de puţinŭ se póte vedé în acésta unŭ simptomŭ rĕsboinicŭ ca şi în convocarea delegaţiunilorŭ,—a cărorŭ aprobare pentru acele mĕsurĭ militare de precauţiune recunoscute ca necesare o cere constituţiunea.

La acestea observă »N. fr. Presse«, că rĕspunsulŭ ministrului va aduce órecare mângâere spiritelorŭ îngrijate şi va micşora temerea de unŭ rĕsboiu ce ameninţă imediatŭ. Dér guvernulŭ austriacŭ recunósce nesiguranţa şi seriositatea situaţiunei, prin urmare mai că dispare bucuria audindŭ omulŭ că pericululŭ esistă.

In acelaşĭ timpŭ în care guvernulu austriacŭ îşĭ esprimă dorinţa d'a se susţiné pacea, organulŭ lui Katkov din Moscva dice că între Austro-Ungaria şi Rusia nu încape nicĭ o mijlocire şi rĕu face Germania, că'şĭ ia asupră'şĭ rolulŭ de mijlocitóre, deórece Austro-Ungaria n'are ce căuta în Orientŭ. Décă acesta nu va renunţa totalŭ la Orientŭ, ciocnirea cu Rusia e inevitabilă Amŭ arĕtatŭ aceste espectorărĭ ale fóiei ruse numai pentru că Katkov e bărbatŭ cu trecere înaintea Ţarului şi guvernului rusŭ.

De natură a mai linişti încâtva spiritele este şi scirea următóre ce ne-o dau »Journal des Débats« şi »Republique Française.« Ambasadorulŭ francesŭ din Petersburgŭ, Laboulaye, raportézǎ că Ţarulŭ ar fi întrebatŭ pe împĕratulŭ germanŭ despre intenţiunile sale faţă cu Francia, totŭ aşa Giers pe Bismarck, şi li s'a rĕspunsŭ, că Germania nu va ataca pe Francia.

De asemenea ambasadorulŭ francesŭ din Berlinŭ, Herbette, a datŭ cancelarului Bismarck asigurarea, că guvernulŭ francesŭ nu voesce rĕsboiu.

Asigurărĭ în drépta, asigurărĭ în stânga, că toţĭ dorescŭ pacea, dér pregătirile militare se continuă fără întrerupere pretutindenea. Ce liniştire póte fi acésta pentru spiritele îngrijate?

SCIRILE DILEI.

Ni se scrie din *Ocna-Deşiului*: Referitorŭ la scirea apărută în diare, că în Ocna Deşiului s'ar fi comisŭ fraudă de casierulŭ Szabo Endre, Pap László şi Halamássék şi că toţĭ trei suntŭ suspendaţĭ, în interesulŭ adevĕrului vĕ facŭ cunoscutŭ că Szabo Endre nu e suspendatŭ, nicĭ e amestecatŭ în nimicŭ. Ce se ţine de ceilalţĭ doi, e dreptŭ că suntŭ suspendaţĭ, dér nu se scie încă că óre vinovaţĭ suntŭ orĭ ba, căcĭ deşi cercetarea a fostŭ, dér încă nu s'a adusŭ sentinţă şi încă n'au fostŭ dechiaraţĭ de vinovaţĭ. Referitorŭ la aceea, că au luatŭ cu 10 cr. mai multŭ dela fiăcare majă metrică, nu sciu cum arŭ fi pututŭ face acésta, de órece tarifa sărei e lipită în trei locurĭ pe stâlpulŭ porţii, pe părete şi feréstra localului unde se vinde sarea, prin urmare fiă-cine scie câtŭ are de solvitŭ şi aşa nu póte fi înşelatŭ. Ér de se întâmplă ca vre-unŭ cumpĕrătorŭ sĕ nu scie ceti, la unulŭ ca acela îi stă în continuu la disposiţiune unŭ servitorŭ care e îndatoratŭ a spune câtŭ are de solvitŭ şi aşa nicĭ acela nu póte fi înşelatŭ. După finirea procesului Vĕ voiu comunica.«

—x—

Totŭ de acolo ni se scrie, că timpulŭ e frumosŭ.

FOILETONU.

Procese celebre vechĭ în România.

(*Conferinţă ţinută de d. Gr. Lahovary la Ateneulŭ din Bucurescĭ*).

(Urmare şi fine.)

Judecata Vlădikilorŭ Teodosie şi Varlaamŭ, 1678. In a doua a sa domniă (1672), Grigoraşŭ Vodă scóse din scaunŭ pe mitropolitulŭ Teodosie, bănuindu-lŭ că e amicŭ cu boerulŭ Cantacuzino şi'lŭ închise la Tismana, înlocuindu-lŭ cu mitropolitulŭ Varlaamŭ. La 1679, obţinêndŭ domnia Şerban Cantacuzino, acesta scóse pe Teodosie din închisóre şi cerêndŭ voiă dela Patriarchiă, judecă pe ambii Vlădicĭ (Teodosie şi Varlaam). La înfăţişare, soborulŭ ascultândŭ disculparea lui Teodosie, acesta fŭ găsitŭ nevinovatŭ. Atuncĭ Varlaamŭ, lăsă cârja, pe care luând'o Domnulŭ o dădu lui Teodosie, şi'lŭ trimise cu mare pompă la Mitropoliă.

8. *Osânda lui Andreas Catoliculŭ.* — Sub domnia lui Şerbanŭ Cantacuzino (1679-1688) găsimŭ mai multe judecăţĭ, care suntŭ unŭ modelŭ de crudime şi de asprime, precum se esprimă autorulŭ lucrărei din care d. conferenţiarŭ estrage aceste sciinţe. Autorulŭ e unŭ emisarŭ catolicŭ, ér opera sa este intitulată: *„Istorică relaţiă de statulŭ Valachiei“* (1688). Găsimŭ de pildă în acéstă carte osânda unui judecătorŭ din Câmpu-lungŭ, anume Andreas Catoliculŭ, care fŭ trămisŭ de obştea, ce-lŭ alesese judecătorŭ, la Vodă spre a obţine confirmarea. Andreas merse însoţitŭ de unŭ altŭ catolicŭ anume Blagni. Pe acestŭ din urmă Domnulŭ reeşi sĕ'lŭ facă ca sĕ se lapede de catolicismŭ şi sĕ se facă ortodoxŭ. Andreas se opuse, dicêndŭ că nu voeşte sĕ schimbe aurulŭ şi argintulŭ pentru plumbŭ şi aramă. Atuncĭ Domnulŭ înfuriatŭ l'a osânditŭ sĕ'i rază barba, şi desbrăcândulŭ până la brâu, fŭ datŭ pe mâna gâdelui sĕ'lŭ bată.

9. *Osânda sardarului Drosu.* Acesta fŭ îngropatŭ până la brâu şi Domnulŭ puse pe tătarulŭ Aliverde sĕ'lŭ omóre.

10. *Osânda fiului serdarului Drosu.* — Pe acesta a poruncitŭ sĕ'lŭ arunce într'o ocnă părăsită.

11. *Pe vornicului Vâlcu Bunis*, după ce l'a despoiatŭ de avere, l'a pusŭ în ţeapă d'impreună cu *Părascu Urziceanu*.

12. *Osânda vistierului Hrizea.* — Vodă Şerbanŭ bănuindŭ că va găsi la vistierulŭ Hrizea banĭ d'ai ţĕrii, mâncaţĭ de dênsulŭ, l'a datŭ în judecată. Boerii însĕ făcêndu'i socotelile l'au găsitŭ nevinovatŭ. Atuncĭ Vodă l'a acusatŭ că a trămisŭ la Camenitza o zaherea rea şi 'i-a poruncitŭ s'o plătéscă din averea lui. Vistierulŭ Hrizea 'şĭ-a vêndutŭ moşiile şi a plătitŭ 41,000 talerĭ şi fŭ lăsatŭ liberŭ; dér peste 11 dile Hrizea fŭ închisŭ din nou şi neputêndŭ sĕ'lŭ ucidă otrăvile, puse de ilŭ omorî în cele mai sfâşiitóre durerĭ. In timpŭ de 50 anĭ, dela aceastŭ epocă, nu mai găsimŭ procese însemnate. Tocmai sub Domnia lui Constantinŭ Mavrocordatŭ găsimŭ 4 procese (1739) raportate de Lacontes, secretarulŭ prinţului. (Efemeride dace, 1881).

13. Primulŭ procesŭ fŭ alŭ lui *Grigoraşcu Brătăşanu* (1739). Acesta era ceauşŭ de aprodĭ, însărcinatŭ cu strângerea dijmuĭtului şi văcăritului. Brătăşanu imaginase unŭ furtŭ, dicêndŭ că ţĕranii îi au furatŭ banii şi i-au arsŭ condicele. Vodă dovedi, după o instrucţiă secretă înşelăciunea acestui tĕnĕrŭ nesocotitŭ. Chiămândŭ pe Brătăşanu înaintea Divanului, ilŭ confruntă cu ţĕranii carĭ produserǎ unŭ rĕvaşŭ alŭ unui slujitorŭ ce dovedea culpabilitatea ceauşului. Brătăşanu fŭ datŭ pe mâna seimenilorŭ. Elŭ fŭ apoi adusŭ înaintea Divanului ţinêndŭ în mână punga cu banii furaţĭ precum şi condicele arse. Moşia Brătăşanului fŭ vêndută şi banii daţĭ căpitanilorŭ, pentru ca acestia sĕ priméscă din banii sfeteristĭ leafa lorŭ. Brătăşanu fŭ închisŭ la mănăstirea Snagovului.

14. *Procesulŭ unui diaconŭ* (1739). Unŭ diaconŭ fŭ acusatŭ că a falsificatŭ condicele domnescĭ pentru văcăritŭ. După mărturia a doi preoţĭ, diaconulŭ fŭ datŭ în judecata mitropolitului, care i-a tăiatŭ pĕrulŭ şi l'a bâgatŭ în închisóre.

15. *Procesulŭ ispravnicului Şerbanŭ Isvoranu* (1739). Ispravniculŭ Şerbanŭ Isvoranu dela Teleormanŭ asuprea pe ţĕranĭ. Domnulŭ l'a destituitŭ şi a pusŭ sĕ'lŭ aducă la Bucurescĭ cu fiare la picióre. Găsitŭ vinovatŭ fŭ pusŭ în închisóre.

16. *Procesulŭ primarilorŭ din Buzĕu* (1739). Nisce bande de Calmucĭ şi de Cazacĭ neputêndŭ trece în Polonia, nicĭ prin Ungaria, nicĭ prin Moldova, trecură prin munţii ţĕrii românescĭ. Domnulŭ, furiosŭ că nu fusese înscinţatŭ despre acésta, porunci sĕ viă la Bucurescĭ primarii din Buzĕu şi vătafii plaiurilorŭ şi 'i pedepsi.

17. *Judecata Ghindescului* (1775). Raicevicĭ, secretarulŭ lui Vodă Ipsilantŭ, relatézǎ că în 1775 pe unŭ

fără zăpadă, diminĕţa şi séra e cam frigŭ dér peste ḑi e caldŭ mai ca tómna.

—x—

Ni se scrie din *Bicaḑŭ*, că preparandulŭ absolutŭ de Gherla *Vasiliu Sasu* a găsitŭ cu cale sĕ se numéscă *Szász László*, că cu ocasiunea alegerei de primarŭ, ce s'a întêmplatŭ acolo, „Szász László« a votatŭ pentru unŭ Jidovŭ, pentru a căruia rĕuşire a stăruitŭ din tóte puterile, dér fără succesŭ. Totŭ fără succesŭ a luptatŭ pentru rĕuşirea acelui Jidovŭ şi cu ocasiunea alegerei representanţilorŭ municipalĭ. — Multe casurĭ de natura acésta ni s'au comunicatŭ până acum, ca avêndu'şĭ isvorulŭ în modulŭ de instruire în seminarulŭ din Gherla. Ce sĕ fiă causa?

—x—

In urma multorŭ abusurĭ, ce s'au făcutŭ în timpulŭ din urmă cu documente scrise în limbă străină, senatulŭ academicŭ alŭ universităţii din Viena s'a vĕḑutŭ nevoitŭ a lipi următórea publicaţiă pe tabla négră a tuturorŭ facultăţilorŭ: „Inaltulŭ senatŭ academicŭ a îndemnatŭ tóte autorităţile academice a accepta numai astfelŭ de documente presentate, precum testimonii, adeverinţe, chitanţe etc., şi a-le semna numai décă suntŭ făcute în *limba germană séu latină* séu décă acele suntŭ scrise într'altă limbă, *numai décă suntŭ provĕḑute cu o traducere* autentificată oficială séu de cătră unŭ profesorŭ alŭ universităţii vieneze.“

—x—

Din *Geoagiulŭ* de susŭ ni s'a trimisŭ mai de multŭ o corespondenţă, pe care, fiindŭ de unŭ interesŭ prea personalŭ, n'amŭ putut'o publica. Relevămŭ din acéstă corespondenţă numai atâta, că la împărţirea stipendiilorŭ nu se prea ţine sémă din partea celorŭ ce le conferŭ de vrednicia şi purtarea celorŭ ce le capĕtă.

—x—

Pentru *ocuparea postului de magistru postalŭ* în comuna *Cuzăplacŭ* (Középlak) comitatulŭ Cojognei, pe lângă contractŭ de oficiantŭ şi cauţiune 100 fl. se publică concursŭ. Salariulŭ anualŭ de 150 fl. şi 40 fl. pauşalŭ de cancelariă. Rugările de concursŭ suntŭ a se aşterne în terminŭ de 3 sĕptĕmânĭ la direcţiunea postală din Sibiiu.

Discursulŭ deputatului V. Babeşŭ.

(Raportŭ specialŭ alŭ »Gaz. Trans.“)

Budapesta, 3 Februariu st. n. 1887.

Convingêndu-mĕ din foile locale de ierĭ că, — deşi raportorii lorŭ cu multă interesare au ascultatŭ vorbirea lui Babeşŭ în şedinţa d'alaltăierĭ a Dietei ungare, în cestiunea *fondului dispoziţionalŭ de 200,000 florinĭ*, totuşĭ nicĭ una n'a reprodusŭ întregŭ cuprinsulŭ aceleia, ci fiăcare numai câte o parte, unele chiar şi acea parte puţinŭ esactŭ: am creḑutŭ de lipsă a face o traducere completă după stenografia oficială, carea—étă Vi-o punŭ la disposiţiune:

Votulŭ motivatŭ alŭ deputatului românŭ naţionalŭ Vincenţiu Babeşŭ.

în şedinţa Casei representative a dietei ungurescĭ dela 1 Faurŭ 1887, în cestiunea fondului disposiţionalŭ.

Onorabilă Casă! Aveam intenţiunea d'a vorbi mai pe largŭ la acéstă cestiune, dér mĕ reţinŭ astăḑĭ grelele împrejurărĭ, în carĭ ne aflămŭ, şi aşa sperŭ, că justificatŭ veţĭ găsi, décă numai pe scurtŭ îmĭ voiu spune opiniunea.

Eu am ajunsŭ a crede, că fondulŭ disposiţionalŭ nicĭodată n'a adusŭ vr'unŭ folosŭ ţĕrii.

Mai 'nainte cu vr'o 6—7 anĭ, când mĕ ocupamŭ de studiulŭ bugetelorŭ ţĕrilorŭ vecine, cu mirare am observatŭ, că în bugetulŭ României fondulŭ disposiţionalŭ d'odată apărŭ scăḑutŭ la suma de francĭ 60,000, şi nu sciam sĕ-mĭ esplicŭ acéstă scădere. M'am adresatŭ decĭ d-lui Dim. Sturdza, primei capacitaţĭ finanţiare, astăḑĭ ministru la culte, ér p'atuncĭ la finanţe, rugându-lŭ sĕ-mĭ esplice, cum se póte, ca o ţéră mică, abia consolidată, sĕ-şĭ reducă fondulŭ disposiţionalŭ până la 60,000 de francĭ? Şi mi s'a datŭ deslusirea, că d-sa a câştigatŭ convicţiunea, cum că fiă-care guvernŭ face abusŭ de fondurile disposiţionale, necontrolabile, şi tocmai d'aceea, ca omŭ liberalŭ, făcêndŭ parte dintr'unŭ guvernŭ liberalŭ, dorindŭ a face abusulŭ imposibilŭ şi pentru următorĭ, a susţinutŭ reducerea şi regretă că nu s'a pututŭ şterge de totŭ.

Acum sĕ-mĭ fiă permisŭ a spune esperiinţele mele despre întrebuinţarea fondului disposiţionalŭ la noi. (Strigărĭ: S'auḑimŭ!)

Onorabila Casă îşĭ aduce aminte de sobolii de carĭ vorbia d-lŭ prim-ministru mai nainte cu unŭ anŭ. Eu atuncĭ nu pricepeamŭ pe ce se întemeiază acea suspiţionare. Mai apoi m'am convinsŭ, că acei sobolĭ suntŭ creaturile fondului disposiţionalŭ, că acei sobolĭ — nu voiu sĕ ḑicŭ chiar de guvernŭ, dér de organele sale şi de pressa sa se folosescŭ spre amăgirea opiniunei publice. Astfelŭ se produce în contra naţionalităţilorŭ unŭ óre-care curentŭ, care apoi se aplică la politică, în totŭ casulŭ spre acelŭ scopŭ, ca naţionalităţile sĕ fiă presentate ca unŭ periculŭ publicŭ, ér acestŭ periculŭ de motivŭ validŭ pentru neaplicarea legilorŭ esistente în favórea naţionalităţilorŭ. Acestŭ scopŭ precâtŭ de nemoralŭ, totŭ pe atâta de greşitŭ este politicesce. Căcĭ ce vedemŭ? Vedemŭ pe onorabilulŭ guvernŭ neîncetatŭ urmărindŭ acei sobolĭ, dér neprinḑêndŭ nicĭ măcarŭ unulŭ; unŭ resultatŭ însĕ ajungêndŭ, acela, d'a irita spiritele la Maghiarĭ, cu ameninţarea continuă, că de nu vorŭ tăcé şi plăti şi purta tóte grelele sarcine, naţionalităţile sĕ vorŭ rescula şi — pace de statulŭ maghiarŭ şi de naţiunea maghiară! Ba póte că acéstă tactică şi mai departe merge, póte că influinţéză chiar asupra Corónei. Nu afirmŭ acésta, dér mĕ temŭ că aşa va fi, şi spre liniscirea d-lui Ugron Gabor potŭ sĕ spunŭ, că de multŭ a fostŭ aceea, când naţionalităţile alergau la Coróna pentru vindecarea vătămărilorŭ ce li se facŭ. Sub stĕpânirea d-lui Tisza esperinţa le-a învĕţatŭ, că nicĭ pe acea cale nu se mai găsesce vindecare!

Dér voiu sĕ ilustrezŭ opiniunea mea despre fondulŭ disposiţionalŭ cu unŭ esemplu din timpulŭ mai vechiu. Nume nu voiu spune aicĭ, căcĭ n'am îndreptăţire spre acésta. Totuşĭ décă Domnulŭ Ministru preşedinte va dori a cunósce numele, i-le voiu şopti. (Ilaritate). Repetŭ, că nu suntŭ îndreptăţitŭ a spune nume aici. (Aprobărĭ). Inainte cu vr'o 15 anĭ, după o recercare a poliţiei din Viena, unŭ agentŭ provocatorŭ şi alumnŭ favoritŭ al fondului disposiţionalŭ fù arestatŭ într'unŭ oraşŭ provincialŭ şi i se secvestrară şi espedară la Viena tóte hârtiele. Am avutŭ ocasiune a vedé unele din acele hârtii. Vr'o 60 se ocupau de neînsemnata mea persónă. Cele mai pompóse şi spirituale ĭmĭ denunţau, că suntŭ celŭ mai periculosŭ agitatorŭ. Şi pentru care cuvêntŭ? Pentru că *totŭ cu legea în mână agitezŭ*. Care va sĕ ḑică, On. Casă, că la noi în Ungaria nepermisŭ este a lumina poporulŭ cu legea despre drepturile lui, firesce, pentru aceea nu, că legile făcute suntŭ *nu pentru poporŭ* în interesulŭ sĕu, ci ele esistă numai pentru anumite scopurĭ politice pentru stăpânire şi organele ei.

Dér asta e lucru vechiu. Voiu sĕ aducŭ unulŭ de totŭ nou. A muritŭ acum de curêndŭ unŭ prefectŭ şi dintre scrisorile secrete ale lui mai multe au ajunsŭ în mânile publicului. Am vĕḑut şi eu vr'o douĕ şi le-am cetit şi am cetit numele autorului. Şi am găsit în ele astfelŭ de minciunĭ, cum omulŭ onorabilŭ nu le-ar crede posibile. De esemplu despre mine se ḑice, că de câte orĭ mergŭ la Bucurescĭ la Academiă, totdéuna trecŭ pe la Sibiiu, şi returnândŭ érăşĭ mĕ abatŭ pe la Sibiiu; încolo ducêndŭ scirĭ din Sibiiu, ér încócĭ aducêndŭ instrucţiunĭ dela Cogălniceanu până şi Metropolitulŭ! Acésta se spune ca positivŭ, pre când eu încă nicĭodată n'am trecutŭ prin Sibiiu în călĕtoria mea spre Bucurescĭ, nicĭ returnând nu m'am abătutŭ vr'odată prin Sibiiu. Retacŭ altele, deşi unele suntŭ şi mai puternice scorniturĭ. Destulŭ că, cunoscêndŭ pe autorulŭ, l'am luatŭ la esamenŭ: cum a pututŭ sĕ scrie astfelŭ de minciunĭ despre mine? Mi-a rĕspunsŭ: „Apoi Ilustritatea sa m'a chiămatŭ şi m'a întrebatŭ; i-am spusŭ multe câte am sciutŭ, i-am datŭ şi dovedĭ, dér tóte acestea nu i-au plăcutŭ, ci deadreptulŭ m'a provocatŭ, sĕ-i dau în scrisŭ arĕtare în cutare şi cutare direcţiune, că mĕ va remunera bine. Omŭ săracŭ fiindŭ, am făcutŭ cum mi s'a cerutŭ şi — am primitŭ remunerarŭ de 400 fl.“ (Ilaritate viuă). Apoi nu este acesta sobolŭ la comandă? Intr'adevĕrŭ am convicţiunea, că onorabila maioritate aicĭ tóte le crede, câte i le spune guvernulŭ despre naţionalităţĭ şi bărbaţii lorŭ. Dér acelea în cele mai multe casurĭ lipsite suntŭ de totŭ temeiulŭ. Sĕ credeţĭ, că décă lipsă ar fi de agitaţiunĭ printre poporŭ, apoi organele stăpânirii prin purtarea lorŭ faţă cu poporulŭ agitéză destulŭ. Au înstrăinatŭ deja poporulŭ şi au deşteptatŭ ure într'ênsulŭ, cum n'ar fi pututŭ face nicĭ unŭ agitatorŭ din lume! Şi d'aceea ḑicŭ: astfelŭ de fondŭ disposiţionalŭ numai rĕu şi daună causéză. Mijlócele pentru totŭ ce este bunŭ şi folositorŭ şi aşa se votéză, fâr' a se cheltui în secretŭ. Fondulŭ disposiţionalŭ însĕ ce propriă destinaţiune are? Unŭ premergĕtorŭ alŭ domnului ministru-preşedinte, parcă la 1873, a dechiaratŭ aicĭ, că nu este încontră, ca deputaţii sĕ vĕḑă însemnările cheltuielilorŭ din fondulŭ disposiţionalŭ, spre a se convinge despre scopulŭ lorŭ. Eu credŭ că d. ministru-preşedinte astăḑĭ nu s'ar învoi a permite deputaţilorŭ sĕ vĕḑă acele însemnărĭ. Eu i-aşŭ fi fórte mulţămitorŭ, décă ar avé bunĕtatea de a-mĭ acorda asemenea permisiune. (Viuă ilaritate.)

Pré onorabilulŭ d. ministru alŭ cultelorŭ şi instrucţiunei publice a avutŭ graţia de a'şĭ crea, firesce, cu prea înalta învoire, unŭ fondŭ disposiţionalŭ de 20,000 florinĭ din subvenţiunea destinată Bisericei gr. or.. Am convicţiunea, că décă domnulŭ ministru ar cunósce persónele cărora împarte beneficiile acelui fondŭ, décă ar consulta pe superiorii acelora, nu l'-ar face acelŭ favorŭ.

Sciu eu, onorabilă casă, că mijlócele fondului disposiţionalŭ n'ajungŭ pentru scopulŭ alegerilorŭ; alte, mai bogate isvóre se recerŭ acolo; dér fondulŭ disposiţionalŭ ajunge pentru a falsifica opiniunea publică, prin denunţărĭ false, şi printr'o pressă mistificătóre, astfelŭ confundându spiritele şi înstrăinândŭ pe cetăţenii onorabilĭ de cătră instituţiunile ţĕrii.

Din aceste cousideraţiunĭ eu rogŭ pe d-lŭ ministru-preşedinte, sĕ consimţă cu oposiţiunea, pentru ca împreună sĕ ştergemŭ din bugetŭ rubrica fondului disposiţionalŭ. După acestea credŭ, că-mĭ împlinescŭ o datorinţă patriotică, când votez şi eu contra acestui fondŭ.

Etă acum, ce a rĕspunsŭ d-lŭ primŭ-ministru la acestea:

Mai întâiŭ de tóte fórte scurtŭ voiŭ rĕspunde la cele ḑise de d-lŭ deputatŭ Babeşŭ. Eu, on. Casă, dechiar sincerŭ, că dorinţei sale, ca sĕ vĕḑă socotelele fondului disposiţionalŭ, nicĭ acuma şi *nicĭ odată nu voiu satisface*; (Aprobare); déră o întrebare îndreptŭ cătră dênsulŭ:

A adusŭ aicĭ ca fapte nedubitabile — de acelea, despre care a spusŭ, că le-a auḑitŭ dela acelŭ omŭ, care i-a mărturisitŭ că a scrisŭ despre dênsulŭ cu scirea minciunĭ. Are óre vr'o garanţiă, că acela, care — precum ḑice, despre dênsulŭ a scrisŭ minciunĭ, i-a spusŭ lui deplinulŭ adevĕrŭ? (Ilaritate.) Eu credŭ că acéstă garanţiă lipsesce. De altmintrelea potŭ sĕ-lŭ încredinţezŭ, pe d-lŭ deputatŭ, fâr' a întreba pe amiculŭ meu, ministru cultelorŭ, că elŭ de bună sémă a întrebatŭ pe aceia, pe carĭ avea a întreba. Nu priméscă de ofensă d-lŭ deputatŭ Babeşŭ, décă mĕ rostescŭ că asupra mea a făcutŭ impresiune fórte liniştitóre dechiaraţiunea sa, că nu este mulţămitŭ de aceia, a cărora împărţitŭ ajutorulŭ ministrulŭ de culte. (Plăcere în partea dréptă.) —

Atâta a fostŭ totulŭ, şi rĕmâne ca fiă-care omŭ cu minte sănĕtósă sĕ judece, décă acestŭ repaosŭ cuprinde mai multŭ decâtŭ o rabulistică ordinară.

Ultime scirĭ

Sofia, 4 Februariu. — Căpitanulŭ Benderew a adresatŭ din Bucurescĭ o circulară cătră numeroşii oficerĭ bulgarĭ, în care prinţulŭ Alexandru şi regenţii actualĭ suntŭ insultaţĭ în modulŭ celŭ mai grosolanŭ şi mai departe se declară, că singura scăpare a Bulgariei este în acceptarea tuturorŭ cererilorŭ Rusiei. Benderew şi tovarăşii sĕi apelează la oficerĭ sĕ le întindă mâna şi sĕ fiă gata, ca la unŭ semnalŭ sĕ se scóle contra guvernului actualŭ. S'a interḑisŭ lăţirea acestei circulare.

Cracovia, 4 Februariu. Se anunţă din sorginte sigură, că toţĭ ţĕranii şi proprietarii marĭ din regatulŭ polonŭ au primitŭ ordinulŭ sĕ dea grâu, ovĕsŭ şi fênŭ, dreptŭ contribuţiă de rĕsboiu, proporţionalŭ cu pămêntulŭ ce au.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

PESTA, 7 Februariu. — Din incidentulŭ ḑilei nascerei, de şépteḑecĭ de anĭ, ministrulŭ Trefort declară, rĕspunḑêndŭ la vorbirile de felicitare ale numeróselorŭ deputaţiunĭ, că temerile de rĕsboiu suntŭ neîntemeiate şi speră cu credinţă, că pacea lumei va fi susţinută.

După cum anunţă ḑiarele, demisiunea ministrului de finanţe Szapary se aşteptă în curêndŭ. Cu conducerea ministerului de finanţe se va însărcina provisoriu ministrulŭ de comunicaţiune Baross, dându-i-se ca secretarŭ de statŭ consilierulŭ ministerialŭ Weckerle. Tóte acestea au nevoiă de confirmare.

PESTA, 7 Februariu. — În camera deputaţilorŭ, Enyedy interpelă asupra stării tractărilorŭ privitóre la pactŭ:

Ministrulŭ de finance Szapary, arĕtândŭ că Reichsrathulŭ austriacŭ a luatŭ decisiunĭ, care se abatŭ dela hotărîrile dietei ungare, declară că tractările privitóre la aceste diferenţe suntŭ în cursŭ şi decĭ nu se póte esprima acum despre acésta. Se speră că guvernulŭ va puté face în celŭ mai scurtŭ timpŭ comunicărĭ, când apoi camera deputaţilorŭ va avé ocasiune a decide asupra disposiţiunilorŭ luate. Cu privire la darea de consumŭ, ministrulŭ repeţĭ, că trebue sĕ nisuiască în viitorŭ a obţiné sporirea dărei de consumŭ, ceea ce însĕ e posibilŭ şi fără înfiinţarea unei linii de dare de consumŭ. (Aprobărĭ).

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

---

boerŭ Ghindescu, urḑindŭ unŭ complotŭ, domnulŭ 'lŭ arestă. Boerulŭ fù degradatŭ şi bătutŭ în publicŭ. Cu hainele lui îmbrăcă pe unŭ ţĕranŭ, care ducêndu-se la Banulŭ Filipescu fù cinstitŭ cu cafea ca unŭ boerŭ. Către séră se luă înapoi caftanulŭ ţĕranului şi i se dete 50 lei dreptŭ consolaţiă.

18. *Atentatulŭ în contra mitropolitului Iacovŭ*. Pe la finele secolului trecutŭ păstoria Moldova Mitropolitulŭ Iacovŭ. Unŭ Moldoveanŭ, de nascere de trépta de josŭ, fără educaţiă, fără principii morale, era încurcatŭ în multe procese, pe care le perduse. Din acéstă causă elŭ hotărî sĕ 'şĭ rĕsbune pe unii din membrii Divanului. In acestŭ scopŭ, la 29 Martie 1796, se ascunse sub scara palatului şi lovi c'unŭ cuţitŭ pe Mitropolitulŭ Iacovŭ. Domnulŭ ilŭ condamnă la mórte cu tóte rugăciunile mitropolitului, care fiindŭ tămăduitŭ de rană stărui pentru îndulcirea pedepsei vinovatului. Atentatorulŭ fù cu tóte astea ucisŭ. I se tăià ântêiu mâna dréptă, apoi capulŭ, şi în urmă fù spintecatŭ în mai multe bucăţĭ. Doctorulŭ Wolf, unŭ medicŭ austriacŭ, care a statŭ în Moldova vre-o ḑece anĭ, a publicatŭ o carte din care d. conferenţiarŭ a culesŭ aceste amĕnunte.

Cu acestŭ din urmă procesŭ, d. Grigore Lahovary terminà importanta sa conferenţă în aplausele căldurόse ale publicului, care asculta se cu cea mai mare atenţiune acéstă preţiósă pagină din istoria nóstră naţională.

(„Epoca“). *Clara.*

Cursulŭ la bursa de Viena

din 5 Februariu st. n. 1887.

Rentă de aurŭ 5% . . .	95.70	Bonurĭ croato-slavone . .	104 50
Rentă de hârtiă 5% . .	86 10	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	145 50	Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.85
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	93.25	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	119.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	126 —	Renta de hărtiă austriacă	74.80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115 50	Renta de arg. austr. . .	79 —
Bonurĭ rurale ungare . .	103.—	Renta de aurŭ austr. . .	108 40
Bonurĭ cu cl. de sortare	103.—	Losurile din 1860 . . .	131.50
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	103.—	Acțiunile băncei austro-ungare	849 —
Bonurĭ cu cl. de sortare	103.—	Act. băncei de creditŭ ung.	270.—
Bonurĭ rurale transilvane	103.—	Act. băncei de creditŭ austr.	272.—
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	6.06
		Napoleon-d'orĭ	10.12
		Mărcĭ 100 imp. germ. . .	62 89
		Londra 10 Livres sterlinge	128.—

Cursulu pieței Brașovu

din 7 Februariu st. n. 1887.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.46	Vênd.	8.48
Argint românesc	»	8.42	»	8.44
Napoleon-d'orĭ	»	10.15	»	10.12
Lire turcescĭ	»	11.46	»	11.50
Imperialĭ	»	10.46	»	10.50
Galbenĭ	»	6 02	»	6.06
Scrisurile fonc. »Albina» . .	»	101.—	»	102.—
Ruble Rusescĭ	»	116.—	»	117.—
Discontulŭ . . .	»	7—10% pe anŭ.		

9169/1886. t. k. sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A brassói kir. törvényszék mint tkvi hatóság közhirré teszi, hogy Kopany Mihaly végrehajtatonak Pavel Iuan s társa végrehajtást szenvedő elleni 75 frt. tőke követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében, a brassói kir. törvszék területén levő Volkány község határán fekvö a volkányi 295 sz. tjkv. A + a 844, 896, 2339, 4373, 5355, 5358, 5559, 5814, 5815, 6072 hr. sz. fekvőre az árverést 311 fr. ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fenti ingatlanok az 1887. évi Márczius hó 1-ik napján délelőtt 9 órakor Volkány község irodájában megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át végrehajtató vagy képviselője kivételével készpénzben, vagy az 1881. 60. t. cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi November 1-én 3.333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. 60. t. cz. 170. §. értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Brassóban, 1886. évi December hó 11-án napján.

A kir. törvényszék mint tkkvi hatóság.

Deési, h, elnök. **Jakab Alajos,** jegyző.

ABONAMENTE

la

„Gazeta Transilvaniei“

se potŭ face cu începerea dale 1 și 15 ale fiecărei lunĭ, mai ușorŭ prin mandate postale.

Adresele ne rugămŭ a ni se trimite esactŭ arătându-se și posta ultimă.

Prețulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni	3 fl. —
„ șése lunĭ	6 fl. —
„ unŭ anŭ	12 fl. —

Pentru România și străinătate:

pe trei lunĭ	10 francĭ
„ șése lunĭ	20 „
„ unŭ anŭ	40 „

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersulŭ trenurilorŭ

Valabilŭ dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	—	7.30
Predealŭ (	—	—	—	1.14
(	—	—	—	—
Timișŭ	—	—	—	1.45
Brașovŭ (	—	—	—	—
(	7.47	—	4.16	2.32
Feldióra	8.24	—	5.02	—
Apatia	8 51	—	5.43	—
Agostonfalva	9.14	—	6.15	—
Homorodŭ	9.51	—	7.06	—
Hașfaleu	11.03	—	8.52	—
Sighișóra (	11.29	—	9.19	—
(	11.26	—	9.31	—
Elisabetopole	12 00	—	10.16	—
Mediașŭ	12.29	—	10.57	—
Copsa mică	12.44	—	11.19 11.31	—
Micăsasa	1.05	—	11.52	—
Blașiu	1.34	—	12.31	—
Crăciunelŭ	1.46	—	12.48	—
Teiușŭ	2.09	—	1.22	—
Aiudŭ	2.39	—	2.18	—
Vințulŭ de susŭ	3.01	—	2.48	—
Uióra	3.08	—	2.56	—
Cucerdea	3.14	—	3 64	—
Ghirișŭ	3.55	—	4 51	—
Apahida	5.10	—	5.28	—
Clușiu (	5.30	—	5 56	—
(	—	6.03	—	8.00
Nedeșdu	—	6.21	—	8.36
Ghirbĕu	—	—	—	9.02
Aghirișŭ	—	—	—	9.32
Stana	—	—	—	10.11
Huiedinŭ	—	7.14	—	10.51
Ciucia	—	7.43	—	12 16
Bucia	—	—	—	12.50
Bratca	—	—	—	1.21
Rév	—	8.22	—	2.02
Mező-Telegd	—	8.48	—	3.06
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	3.38
Várad-Velințe	—	—	—	3.54
Oradia-mare (	—	9.13	—	4.05
(	—	9.18	10.55	4.50
P. Ladány	—	10.38	1.23	7.28
Szolnok	—	12.20	3.24	—
Buda-pesta	—	2.15	10.05	—
Viena (	—	—	2.15	—
(	—	8.00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de pers.	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	—
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.20	8.00
Szolnok	11 05	3.58	7.38	9.34	11.40
P. Ladány	2 02	5.28	5 40	11.26	2.31
Oradea mare	4.12	6.58	9.14	1.38	—
Várad-Velencze	—	—	9.24	2 06	·
Fugyi-Vásárhely	—	—	9 41	2.17	—
Mező-Telegd	—	7.33	10.19	2.40	—
Rév	—	8.04	11.38	3.24	—
Bratca	—	—	12.18	3.47	—
Bucia	—	—	12.54	4.07	—
Ciucia	—	8.58	1.57	4.33	—
Huiedin	—	9.28	3.11	5.15	—
Stana	—	—	3.40	5.34	—
Aghiriș	—	—	4.15	5.55	—
Ghirbĕu	—	—	4.36	6.07	—
Nedeșdu	—	—	4.58	6.24	—
Clușiu (	—	10.28	5.26	6.43	—
(	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11 19	—	—	—	7.36
Ghiriș	12 30	—	—	—	9.06
Cucerdea (	1.01	—	—	—	9.53
(	1 06	—	—	—	10.—
Uióra	1.13	—	—	—	10.09
Vințulŭ de susŭ	1.20	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1.41	—	—	—	10.48
Teiușŭ	2.00	—	—	—	11.14
Crăciunelŭ	2 35	—	—	—	12.12
Blașŭ	2.48	—	—	—	12.30
Micăsasa	3.20	—	—	—	1.12
Copșa mic	3 36	—	—	—	1.32
Mediașŭ	4.00	—	—	—	2.18
Elisabetopole	4.35	—	—	—	3.03
Sigișóra	5.12	—	—	—	3.49
Hașfaleu	5.37	—	—	—	4.28
Homorod	7.02	—	—	—	6.16
Agostonfalva	7.43	—	—	—	7.06
Apatia	8.11	—	—	—	7.46
Feldióra	8.41	—	—	—	8.25
Brașovŭ (	9.21	—	—	—	9.15
(	—	—	1.55	—	—
Timișŭ	—	—	2.53	—	—
Predealŭ (	—	—	—	—	—
(	—	—	3.28	—	—
Bucurescĭ	—	—	9.35	—	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.24	—	2.40
Alba-Iulia	11.39	—	3.14
Vințulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Șibotŭ	12.52	—	4.50
Orăștia	1.01	—	5.18
Simeria (Piski)	2.03	—	5.47
Deva	2 52	—	6.35
Branicĭca	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4.08	—	7.40
Zam	4.25	—	8.11
Soborșin	5 30	—	8.46
Bĕrzova	5.56	—	9.33
Conopŭ	6.27	—	9.53
Radna-Lipova	6.47	—	10 27
Paulișŭ	7.28	—	10.42
Gyorok	7.43	—	10.58
Glogovațŭ	7.59	—	11 25
Aradŭ	8.28	—	11.39
Szolnok (	8.42	—	4 52
(	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8.20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12 10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok (	11.20	12.41	—
(	4.10	5.45	—
Aradŭ	4.30	6.—	7.04
Glogovațŭ	4.43	6.13	7.22
Gyorok	5 07	6.38	7.58
Paulișŭ	5.19	6.51	8 17
Radna-Lipova	5 41	7.10	8 36
Conopŭ	6 09	7.37	—
Bêrzova	6 28	7.55	—
Soborșin	7 25	8.42	—
Zam	8 01	9.12	—
Gurasada	8 34	9.41	—
Ilia	8 55	9. 8	—
Branicĭca	9.19	10.17	—
Deva	9 51	10 42	—
Simeria (Piski)	10.35	11 07	—
Orăștiă	11.11	11.37	—
Șibotŭ	11.43	12.—	—
Vințulŭ de josŭ	12 18	12.29	—
Alba-Iulia	12.36	12.46	—
Teiușŭ	1 29	1.41	—

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Aradulŭ nou	6.19	—	6 33
Németh-Ságh	6.44	—	6.58
Vinga	7.16	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timișóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	11.25	—	2.42
Streiu	11.58	—	3.25
Hațegŭ	12.46	—	4 16
Pui	1.37	—	5.11
Crivadia	2.24	—	5.58
Banița	3.05	—	6 41
Petroșenĭ	3.37	—	7.12

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8.17

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Petroșenĭ	10 07	—	6.10
Banița	10 48	—	6.53
Crivadia	11.25	—	7 37
Pui	12.05	—	8.20
Hațegŭ	12 42	—	9.01
Streiu	1.22	—	9.52
Simeria	1.53	—	10.31

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ. Hârtia din fabrica d-lorŭ Königes & Kopony, Zernescĭ